

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás a gyermeki jogok tükrében

Szerző:

Dr. Lukácsi Krisztina

bíróági titkár (Gyulai Törvényszék)

elnökségi tag, Magyar Jogász Egylet Békés Megyei Szervezete

Kézirat lezárva:

Békéscsaba, 2021. augusztus 30.

Bevezetés

Az új Polgári Törvénykönyv hatályba lépése a szülői felügyelet, ezzel együtt a kapcsolattartás szabályozása körében számos változást hozott. E témakör a korábbi különálló törvény, a Csjt. elhagyásával a Polgári Törvénykönyv negyedik könyvében került szabályozásra, hangsúlyozva annak fontosságát a polgári jog keretein belül. Az új Ptk. az együttes joggyakorlás helyett a szülői felügyelet közös gyakorlása jogintézményét vezette be főszabályként, abban az esetben is, ha a szülők már nem élnek együtt. Ennek ellenére gyakori, hogy a szülői felügyeletet csak az egyik szülő gyakorolja, a különélő szülő jogai pedig az ún. „lényeges kérdésekre” és a gyermekkel való kapcsolattartásra korlátozódnak.

1. A kapcsolattartás joga, mint gyermeki jog

A szülők közösen felelnek a gyermek sorsáért, a házasságuk felbontása nem járhat azzal, hogy a gyermek egyik szülőjét „elveszítse”.¹ A kapcsolattartás joga a gyermeket és a szülőt egyaránt megilleti. Mint gyermeki jog, kapcsolódik számos egyéb gyermeki joghoz, vagy éppen ütközhet is azokkal. A Gyermek jogairól szóló New Yorki Egyezményben foglaltak szerint a szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a gyermek legfőbb/legjobb érdekét veszik figyelembe elsősorban.² A magyar jogszabályokban a “gyermek mindenk felett álló érdeke” kifejezés jelenik meg. Ez a szóhasználat azt feltételezi, hogy a gyermeknek van egy érdeke, amely mindenk felett áll, ellentétben a legfőbb (vagy legjobb érdek: “best interest of the child”) fogalommal, ami nem a mindenk felett állót, hanem az adott helyzetben a legjobbat jeleníti meg.

Gyermekjogi Bizottság által meghatározottak alapján a gyermek legfőbb/legjobb érdeke három elemből áll:

¹ HEGEDŰS Andrea: *Polgári Jog. Családjog.* R.I.M.Á.K Kiadó, Szeged, 2020. 89. 259.o.

² 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről 3. cikk

Alanyi jog: A gyermek azon joga, hogy eltérő érdekek esetén az ő legfőbb/legjobb érdekét elsődleges szempontként értékeljék és vegyék figyelembe egy kérdéses ügyre vonatkozó döntés meghozatalakor.

Alapvető, értelmező jogi elv: Ha egy jogi rendelkezés többféleképpen értelmezhető, azt az értelmezést kell választani, amely a legeredményesebben szolgálja a gyermek legfőbb/legjobb érdekét.

Eljárási szabály: Eljárási garancia, egy adott döntés indokolásának tartalmaznia kell, hogy a gyermek jogait egyértelműen figyelembe vették.³

A Gyermekjogi Bizottság szerint⁴ a gyermek legfőbb/legjobb érdekének értékelése olyan egyedi tevékenység, amelyet mindig eseti alapon kell végezni, az egyes gyermekek, sajátos körülményeinek ismeretében. A gyermek legfőbb/legjobb érdeke azonosításának a végső célja az, hogy biztosítsa az Egyezményben elismert jogok teljes körű és tényleges gyakorlását, valamint a gyermek holisztikus fejlődését.⁵

A Gyermek jogairól szóló, New Yorki Egyezmény a kapcsolattartás jogát, mint gyermeki jogot kiemelten kezeli, más gyermeki jogok és a kapcsolattartás joga között számos összefüggést találhatunk. Néhányat kiragadva a szülővel való kapcsolattartás szorosan kapcsolódik a 29. cikkben megjelenő azon elváráshoz, hogy a gyermek tudatába kell vésni a szülei, személyazonossága, nyelve és kulturális értékei iránti tiszteletet, valamint annak az országnak, amelyben él, továbbá esetleges származási országának a nemzeti értékei iránti tiszteletet.⁶ Összefügg a gyermek véleménynyilvánításhoz való jogával⁷, de ütközhet az egészséghez való jogával⁸ vagy az erőszaktól való védelemhez fűződő jogával⁹ is.

³ 14. sz. Általános kommentár (2013.) a gyermek mindenképp felett álló érdekének elsődleges szempontként történő figyelembevételét előíró jogról (3. cikk (1) bekezdés) 4. oldal

⁴ 14. sz. Általános kommentár (2013.) a gyermek mindenképp felett álló érdekének elsődleges szempontként történő figyelembevételét előíró jogról (3. cikk (1) bekezdés) 13. oldal

⁵ 14. sz. Általános kommentár (2013.) a gyermek mindenképp felett álló érdekének elsődleges szempontként történő figyelembevételét előíró jogról (3. cikk (1) bekezdés) 13. oldal

⁶ 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről 29. cikk

⁷ 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről 12. cikk

⁸ 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről 24. cikk

⁹ 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről 19. cikk

2. A kapcsolattartási jog tartalma

A kapcsolattartási jog magában foglalja a gyermekkel való személyes találkozást, a gyermeknek a lakóhelyéről vagy a tartózkodási helyéről rendszeresen, meghatározott időtartamra történő elvitelét, a gyermekkel időszakonként, elsősorban az oktatási szünetek és a többnapos ünnepek időszakában való huzamos együttléte, és kiterjed a kapcsolat személyes találkozás nélküli fenntartására. A Ptk. szűkszavúan, de a szülőknek és a bíróságnak ezzel teret engedően így fogalmaz: a kapcsolattartást szabályozó bírósági, vagy gyámhatósági határozatban rendelkezni kell a kapcsolattartás gyakoriságáról, időtartamáról, folyamatos vagy időszakos voltáról, arról, hogy felügyelt kapcsolattartásra kerül-e sor, továbbá a gyermek átadásának és visszaadásának helyéről, idejéről és módjáról, a kapcsolattartás elmaradására vonatkozó értesítési kötelezettségről és az elmaradt kapcsolattartás pótlásáról.¹⁰ Gyakran merült fel kérdésként, hogy a különélő szülő a kapcsolattartás ideje alatt viheti-e külföldre nyaralni a gyermeket. A hatályos Ptk. ezt egyértelműen szabályozza. A kapcsolattartás joga - ha a bíróság vagy a gyámhatóság a gyermek érdekében eltérően nem rendelkezik, a kapcsolattartás keretei között kiterjed a gyermek meghatározott időtartamú külföldre vitelére is. Természetesen ez rövidebb időtartamú nyaralást, rokon látogatást jelent. A huzamosabb idejű, tanulmányi célból való külföldön tartózkodáshoz már mindkét szülő-a gondozó és a különélő is- engedélye szükséges.¹¹

A Gyvt. végrehajtási rendelete, a Gyer. tartalmaz a kapcsolattartási jog tartalma körében részletesebb szabályokat. 2020. márciusától a kapcsolattartás végrehajtása a bíróság hatáskörébe tartozik. Kérdésként merül fel, hogy alkalmazható-e a Gyer. a bírósági gyakorlatban az új Ptk. hatálya alatt? A Kúria egy 2020-as ítéletében az új Ptk. mellett a Gyer. -re is hivatkozott.¹² A kormányrendelet elnevezése szerint is a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szól, abban semmilyen szabály arra nem utal, hogy azt a bíróságoknak is alkalmazni kell. Ugyanakkor a

¹⁰ Ptk. 4:181 (3)

¹¹ Ez "ún." lényeges kérdés.

¹² Kúria Pfv. 20.165/2020/5. Házasság felbontása és járulékai

korábbi, gyámhivatali gyakorlat élen él a köztudatban az érintett szülők, jogi képviselők esetében. Érdekes kérdéseket vet fel ez a kettősség a kapcsolattartásról rendelkező határozat végrehajtása során, érdemes lenne ezeket a kérdéseket tisztába tenni. A Gyer. szerint a kapcsolattartás célja, hogy a gyermek és a kapcsolattartásra jogosult közötti családi kapcsolatot fenntartsa, továbbá a kapcsolattartásra jogosult szülő a gyermek nevelését, fejlődését folyamatosan figyelemmel kíséresse, tőle telhetően segítse.¹³ E rendelkezés a különélő jogait szűkre szabja és láthatóan nem igazodik az új Ptk-alapuló, közös szülői felügyeletet elsőbbségben részesítő felfogáshoz. A Gyer. szerint a kapcsolattartás formái a folyamatos, az időszakos és a felügyelt kapcsolattartás. A folyamatos kapcsolattartás magában foglalja a gyermekkel a gyermek szokásos tartózkodási helyén való látogatását, a gyermeknek a szokásos tartózkodási helyéről rendszeresen, meghatározott időtartamra, a visszaadás kötelezettségével történő elvitelét, meghatározott időtartamú külföldre vitelét, és a gyermekkel személyes találkozás nélkül történő rendszeres kapcsolattartást - így különösen a levelezést, a telefon kapcsolatot, illetve az informatikai eszköz útján való kapcsolatot -, az ajándékozást és a csomagküldést. Az időszakos kapcsolattartás magában foglalja a gyermekkel a tanítási szünetek és a többnapos ünnepek időszakában való huzamos együttlétet, a külföldre vitel lehetőségével vagy annak a gyermek érdekében való kizárásával. A felügyelt kapcsolattartás esetén a gyermek és a kapcsolattartásra jogosult találkozására a kapcsolattartást felügyelő szakember jelenlétében és tanácsadása mellett kerül sor.

A Kúria rámutatott, hogy a Ptk. a kapcsolattartás jogi tartalmát, gyakorlásának módját keretjelleggel határozza meg. A kereset a kapcsolattartás szabályozása iránti igény, annak konkrét tartalmát - függetlenül attól, hogy a fél maga is tehet indítványt a részletekre vonatkozóan - a perben mindig a bíróság határozza meg, a gyermek érdekeinek szem előtt tartásával. Ez nem jelenti tehát a kereseti kérelmen történő túlterjeszkedést. A Ptk. a kapcsolattartási jog tartalmát, gyakorlását illetően csak keretszabályokat rögzít, annak konkrét szabályozásáról tehát minden esetben a bíróságnak, illetve a gyámhatóságnak kell differenciáltan, az adott eset körülményeinek megfelelően, a jogosult szülő méltányos érdekére, körülményeire, a gyermek korára, egészségi állapotára és előmenetelére

¹³ Gyer.

tekintettel a gyermek érdekeinek szem előtt tartásával döntenie. A kapcsolattartás időtartamának, módjának meghatározása - a jogszabály rendelkezése hiányában - a bíróság mérlegelési körébe tartozik. Az irányadó jogszabályhely keretszabályozási jellegéből adódóan a kereset maga a kapcsolattartási jog szabályozása iránti igény, ezen belül annak konkretizálása - az időtartama, a kezdő és záró időpontja, az átadás-átvétel helye stb. - a bíróság diszkrecionális joga, tehát a felek kérelmétől eltérően is rendezheti. Ebből következően a kapcsolattartás bármely részelemére (az időtartamra, a kezdő vagy záró időpontra stb.) vonatkozó fellebbezési kérelem úgy tekintendő, hogy az a kapcsolattartási jogot érinti.¹⁴ Kőrös András szerint az új Ptk. kapcsán 2008-ban közzétett Szakértői Javaslat¹⁵ tudatosan szakítani próbált a korábbi szabályozással és nem kívánta a kapcsolattartást a "folyamatos" és "időszakos" vagy ehhez hasonló kategóriákba szorítani. Ebben is, miként a családi viszonyokban másutt is, az életviszonyok sokféleségéből és a felelős szülői magatartásból indult ki. Ezért csupán egy általános megfogalmazást tartott szükségesnek a kapcsolattartás tartalmáról, miszerint az magában foglalja a gyermekkel való személyes találkozást, a gyermeknek a szokásos tartózkodási helyéről rendszeresen, meghatározott időtartamra történő elvitelét, a gyermeknek időszakonként, elsősorban az oktatási szünetek és a többnapos ünnepek időszakában való huzamos együttlétet és a kapcsolat személyes találkozás nélküli, folyamatos fenntartását. A bíróság és a gyámhatóság e rendelkezés alapján a gyermek korának, egészségi állapotának, életkörülményeinek, a szülők személyes körülményeinek és az ítélőképessége birtokában lévő gyermek véleményének figyelembevételével döntött volna a konkrét esetben a kapcsolattartás mikéntjéről. Az új Ptk. azonban szükségesnek látta a korábbi "irányjelzők" megjelenítését a törvényben: a fentieket kiegészítő rendelkezése szerint a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban rendelkezni kell a kapcsolattartás gyakoriságáról, időtartamáról, folyamatos vagy időszakos voltáról és arról is, hogy felügyelt kapcsolattartásra kerül-e sor, továbbá több egyéb részletkérdésről (pl. átadás helye, pótlás, értesítési kötelezettség), amelyeket jelenleg a Gyer. tartalmaz."¹⁶

14 BH2017. 296.

15 Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez (szerk.: Vékás Lajos) Complex Kiadó 2008.

16 Dr. Kőrös András: Az új Ptk. Családjogi Könyve - a 2013. évi V. törvény és a Szakértői Javaslat összevetése (CSJ, 2013/4., 1-9. o.)

Az Új Ptk. Tanácsadó Testület jogértelmezése során közös szülői felügyelet esetén a felekre bízta azt, hogy kérik-e a kapcsolattartás rendezését, vagy nem. A bíróság és a felek részére korlát, hogy a Kúria álláspontja szerint a szülői felügyelet kizárólagos gyakorlása esetén, megállapodás hiányában a kapcsolattartás ítélettel nem szabályozható olyan módon, hogy az a különélő szülőt a gondozó szülővel azonos időtartamban illesse meg. Az ilyen rendezés a közös szülői felügyeletnek a kapcsolattartás jogintézményével való pótlását, tartalmában burkolt közös szülői felügyeletet jelent,¹⁷ mert ha a szülői felügyeleti jog kizárólagos gyakorlása az egyik szülőt illeti, az ún. "váltott gondoskodás" nem rendelhető el. Ez érthető, hiszen, ha a szülők között együttműködés van, nem lehet vitás a közös szülői felügyelet sem.

3. A kapcsolattartás joga és az egyes gyermeki jogok közötti összefüggések

3.1 A gyermek véleménynyilvánítási joga

Az Egyezmény 12. cikke értelmében a gyermeknek jogában áll az őt érintő döntésekkel kapcsolatban véleményt nyilvánítani. A gyermek véleményét figyelmen kívül hagyó vagy véleményének életkora és érettsége alapján nem a megfelelő súlyt biztosító döntés nem tiszteli a gyermek azon lehetőségét, hogy a legfőbb/legjobb érdeke érvényesüljön. Az új Ptk. szerint indokolt esetben, vagy ha azt a gyermek maga kéri, közvetlenül vagy szakértő útján meg kell hallgatnia a gyermeket. Ha a gyermek a tizennegyedik életévét betöltötte, szülői felügyeletére és elhelyezésére vonatkozó döntés egyetértésével hozható, kivéve, ha a gyermek választása a fejlődését veszélyezteti.¹⁸ A gyermeknek joga van a szabad véleménynyilvánításhoz és ahhoz, hogy tájékoztatást kapjon jogairól, jogai érvényesítésének lehetőségeiről, továbbá ahhoz, hogy a személyét és vagyonát érintő minden kérdésben közvetlenül vagy más módon meghallgassák, és véleményét korára, egészségi állapotára és fejlettségi szintjére tekintettel figyelembe vegyék.¹⁹ A magyar családjogi szabályozás nem határozza meg, hogy hány éves kortól tekinthető ítéloképesnek a gyermek. A Gyer. a rendelet alkalmazásában

17 BH2020. 11.

¹⁸ Ptk 4:170-172 §

¹⁹ Gyvt. 8.§ (1) bekezdés

annyt definiál, hogy „az ítélőképessége birtokában lévő gyermek: az a kiskorú, aki életkorának és értelmi, érzelmi fejlettségének megfelelően képes - meghallgatása során - az őt érintő tények és döntések lényegi tartalmát megérteni, várható következményeit belátni”.²⁰ A Legfelsőbb Bíróság a régi Ptk. értelmezése során a gyermek elhelyezésével kapcsolatos szempontokról szóló 17. számú Irányelvében hasonlókat fogalmazott meg. „A gyermek akkor tekinthető ítélőképessége birtokában lévőnek, ha koránál és helyzeténél fogva képes önállóan és befolyásmentesen kialakítani a véleményét.” A jogszabályok és a bírói gyakorlat alapján is ez egyértelműen egy szubjektív kategória, a bíróságnak kell eldöntenie, hogy a gyermek ítélőképessége birtokában van-e, befolyástól mentes vélemény várható-e tőle. A Kúria úgy foglalt állást²¹, hogy nem szakkérdés a gyermek ítélőképességének megállapítása, ebben a bíróság szakértő kirendelése nélkül is dönthet. A szülői felügyelet megváltoztatása iránti perben a bíróságnak a kiskorú gyermek kinyilvánított akaratát értékelnie kell. Ez kizárólag akkor mellőzhető, ha a nyilatkozat megtételekor nincs ítélőképessége birtokában. A gyermek ítélőképességének meglétét a bíróságnak minden esetben egyedileg kell vizsgálnia, ennek során az életkor nem döntő tényező.²² A gyermek befolyásmentesen kialakított véleményét a bírónak tiszteletben kell tartania és kapcsolattartási kérdésekben is értékelnie kell. A Ptk. szerint a tizennegyedik életévét betöltött gyermek szülői felügyeletére döntés csak egyetértésével hozható,²³ ezt korábban a Csjt. is előírta,²⁴ a bíróság a gyermek véleményéről a szülők erre vonatkozó egyező nyilatkozata útján is tájékozódhatott. Ez utóbbi fordulatot az új Ptk. elhagyta, ezért kérdésessé vált, hogy a bíróságnak a döntés előtt a 14. életévét betöltött kiskorú véleményét minden esetben ki kell-e kérnie. Az Új Ptk. Tanácsadó Testület tagjai által áttekintett jogalkalmazási és jogpolitikai szempontok két irányba mutatnak. A Ptk. megfogalmazza azt a követelményt, hogy a gyermeket a szülők vonják be döntéseikbe. A gyermek ugyanakkor szabadon dönt arról, hogy akar-e nyilatkozni. A Tanácsadó Testület tagjainak körében az a határozott állásfoglalás fogalmazódott meg, hogy a gyermek meghallgatása mellőzhető, ha azokban a kérdésekben, melyekre nézve a gyermek meghallgatása kötelező, a szülők előadása egyező, és az kiterjed arra is, hogy ezekről a gyermeket tájékoztatták és a

²⁰ Gyer.2. § a) pontja

²¹ EBH2011. 2318. számú polgári elvi határozatában

²² BH2019. 298.

²³ Ptk. 4:171. § (4) bekezdése

²⁴ Csjt 74. §

döntésbe a gyermeket bevonták. Ilyen egyező nyilatkozatot a bíróság az ún. megegyezéssel bontóperben is elfogadhat, ilyenkor szükségtelen lehet a gyermek meghallgatása. Emellett is helyes azonban, ha a bíróság értesíti a gyermeket a nyilatkozattétel lehetőségéről és arról, hogy milyen módon van lehetőség a meghallgatására (bíróság vagy szakértő útján, akár írásban is stb.). Ha a bíróságnak kétsége támad abban, hogy a közös akaratnyilatkozat önkéntes és befolyásmentes, vagy a gyermek érdekében áll-e az, amiben a szülők meg akarnak állapodni, akkor a gyermek véleményét a szülők egyező nyilatkozata ellenére is ki kell kérni.

Álláspontom szerint a gyermek joga a kapcsolattartás, annak kereteiről joga van véleményt nyilvánítani. Ha a szülők közt egyezség van, abban az esetben is problémás lehet az egyezség jóváhagyása a gyermek véleményének beszerzése nélkül. Ha egy hat vagy kilenc éves gyermeket bárki megkérdezné, szeretné-e a nyári szünet felét az anyánál, a másik felét az apánál tölteni, oly módon, hogy ez idő alatt a másik szülőt nem látja, nagy valószínűséggel a válasz az lenne, hogy nem ezt szeretné. A szülők közötti ilyen tartalmú egyezség, vagy az ahhoz való ragaszkodás, hogy az időszakos kapcsolattartás alatt teljes mértékben kizárt a folyamatos kapcsolattartás, a legtöbb esetben a szülők kicsinyes érdekeit szolgálja és nem a gyermekét.²⁵ Kérdésként merül fel, az eljáró bíró milyen mértékben nyúlhat bele a gyermek érdekeinek mérlegelése során a szülők megállapodásába, különösen akkor, ha az egyébként a jogszabályoknak megfelel. Az új Pp. személyállapotú perekre irányadó rendelkezései arra mindenképpen lehetőséget adnak, hogy a szülők megfogalmazott egyezségét a bíró a perfelvétel során, de a tárgyalási szakban is - erre a szülők felé is rámutatva- körül járja a gyermek jogainak és legfőbb/legjobb érdekének szempontjából, hiszen emellett, hogy az új Pp. a gyermek meghallgatására vonatkozó szabályokat részletesen tartalmazza, a szülői felügyelet gyakorlásával kapcsolatos perekben a bíróságnak lehetőséget ad a hivatalból való bizonyításra és döntésre, ez utóbbi bizonyos esetekben kötelezettsége is a bírónak.²⁶

²⁵ Vö: Gyer:27. § (5) bekezdés

²⁶ Pp. 477. §

(1) A bíróság az indítványozott bizonyítást mellőzi és hivatalból rendel el bizonyítást, ha a bizonyító fél által indítványozott bizonyítás nyilvánvalóan ellentétes a kiskorú gyermek érdekével.

(3) Ha a felek a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése tárgyában egyezséget kötöttek, a bíróság azt végzéssel jóváhagyja. A bíróságnak az egyezség jóváhagyása során, illetve ítéletében a felek kiskorú gyermekének érdekét kell elsődlegesen figyelembe venni.

Dr. Gyurkó Szilvia, a Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány alapítója, az Unicef magyar bizottságának korábbi gyermekjogi igazgatója²⁷ szerint “paradigmaváltásra lenne szükség a kapcsolattartások végrehajtásához. A kapcsolattartás joga a gyermeket illeti meg, ehelyett a szülők, nagyszülők veszekednek ezen. Nem mindegy az sem, hogy a kapcsolattartásnak milyen a minősége, pl. a felügyelté, mivel ezek a "szakemberek" ténylegesen nem segítik a kapcsolattartást. A gyermeké kellene legyen a jog. A szülők egymással szembeni háborúja a háttér, de a konfliktus rendezésére nincs igazi lehetőség a bontóperben. Felnőttként kezeljük a szülőket, amikor a kapcsolattartás vonatkozásában nem szabályozunk mindent centire, másrészt meg pont ez okoz megoldhatatlan problémákat, vitákat a részletkérdések tekintetében. Pótcselekvés a gyermekek szempontjából az egész szabályozás, elsikkad a gyermek tényleges érdeke. Ki kellene kérni a gyermekek véleményét a nemzetközi gyermekjogi egyezmény alapján, ami nálunk nem szokott megtörténni. Ez azonban egy komoly feladat, ráadásul a bontóper önmagában is egy komoly trauma a gyermeknek. Ha folyton újra emlékeztetjük erre, ez nem éppen a gyermek mindenképp való érdeke. Jó lenne, ha a bíróképzésben stb. a gyermek meghallgatását is tanítanák.”²⁸

Ugyanakkor dr. Szeibert Orsolya szerint az ítélőképes gyermeknek joga van ahhoz, hogy őt az őt érintő ügyekben meghallgassák, s véleményét figyelembe vegyék, ez nyilvánvaló gyermeki jog. Nincs abban sem azonban eltérés az európai jogrendszerek között, hogy a gyermeknek a véleménynyilvánítás csupán joga és nem kötelezettsége, s nem teremthető a gyermek számára olyan helyzet, amely érdekeinek sérelmét okozza. A gyermekekre nem hárítható az a teher, hogy döntsön a szülei házasságának megromlása utáni helyzetben, s megítélje, mi szolgálja érdekeit. Különösen kérdéses a gyermek meghallgatása olyan szituációban, amikor a szülők megegyeznek abban, hogy a gyermek vonatkozásában továbbra is közös szülői felügyeleti jogot gyakorolnak, illetve váltva - váltott elhelyezéssel - gondoskodnak róla.²⁹

(4) A bíróságnak a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránt indított perben hozott ítéletében - szükség esetén erre irányuló kereseti kérelem hiányában is - határoznia kell a szülői felügyelet gyakorlásának módja, a kapcsolattartás, a gyermek harmadik személynél történő elhelyezése, valamint a kiskorú gyermek tartása felől.

²⁷ Wikipédia

²⁸ Dr. Grád András: A Mindennapi családjog - A gyakorlat sűrűjében címmel megtartott konferencia kerekasztal-beszélgetései (CSJ, 2012/3., 44-46. o.) 2. Háború vagy béke Kerekasztal a kapcsolattartásról

²⁹ Dr. Szeibert Orsolya: Együtt a házasság felbontása után is? A közös szülői felügyelet és a váltott elhelyezés európai tendenciái (CSJ, 2012/4., 1-11. o.)

Álláspontom szerint a gyermekre figyelni kell a döntés meghozatala során. Ez elsősorban a szülők kötelezettsége, de kötelezettsége a döntéshozó, vagy a döntést jóváhagyó szakembereknek is. A gyermeknek döntenie nem szabad, ezt a terhet viseljék a szülők. Lényeges azonban a gyermek érdekének, és (nem csak feltehető) akaratának figyelembevétele, amely véleményének beszerzésével ismerhető meg. Ezt a véleményt első körben a szülőknek kell beszerezni és értékelni, de ha ehhez ők nem eléggé érettek és saját kicsinyes érdekük fontosabb, akkor a bíróságnak hivatalból meg kell hallgatnia a gyermeket. Ez azonban egyezség jóváhagyása során ritkán történik meg, de gyakori, ha nincs egyezség, a kérdés szakértő útján kerül kibontásra.

3.2 *A gyermek joga az erőszak minden formájától való védelemhez*

Az is előfordul sajnos, hogy a gyermek különélő szülőjével nem akar kapcsolatot tartani, ekkor a probléma rendszerint a szülők konfliktusában rejlik. A gyermeket nevelő szülő saját negatív érzéseit kivetíti a gyermekre, esetleg szülői elidegenítés zajlik. Sajnos az is elképzelhető, hogy a különélő szülő valóban problémás, érzelmi vagy fizikai erőszak, egyéb deviáns magatartás rejlik mögötte. A jogalkalmazó szervezetnek ilyen esetben gondosan kell vizsgálni, valójában mi a gyermek legfőbb/legjobb érdeke.

Sajnos a gyermeket gyakran saját szülei által éri az erőszak valamilyen formája, ugyanakkor előfordul, hogy a gyermek az erőszak ellenére ragaszkodik szülőjéhez. A kapcsolattartásról ebben az esetben is döntenie kell. A gyermek legfőbb/legjobb érdekének értékelésekor figyelembe kell venni a gyermek biztonságát is, azaz a gyermek védelmét fizikai és lelki durvaság, támadás vagy erőszak ellen. A legfőbb/legjobb érdeken alapuló megközelítés alkalmazása a döntéshozatal során azt jelenti, hogy az adott időpontban kell értékelni a gyermek biztonságát és épségét; azonban az elővigyázatosság elve azt is megköveteli, hogy a jövőbeli kockázatok és támadások, valamint más következmények lehetőségének értékelését is el kell végezni a gyermek biztonságára vonatkozó döntések meghozatalakor.³⁰ Ugyanakkor a gyermeket nem a kapcsolattartástól kell védeni, hanem az erőszaktól,

³⁰ Kézikönyv a Gyermekjogi Egyezmény alkalmazásához

a bántalmazástól, és ennek számos más eszköze is lehet, mint a kapcsolat megszakítása a különélő szülővel. A Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány álláspontja szerint, ha a gyermek a szülő részéről elszenvedett testi, vagy lelki erőszak áldozata, nem feltétlenül az a megoldás, hogy a gyermek ne tartson kapcsolatot a szülővel, de az erőszaktól meg kell védeni.³¹ ³² Véleményem szerint annak megítélése, hogy történt-e bántalmazás, a hatóságok feladata, az észlelt bántalmazás, annak gyanúja, az arra utaló történések jelzése viszont a gyermekvédelmi jelzőrendszer feladata. Ha a gyermek valóban bántalmazott és a kapcsolattartástól elzárkózik, a gyermeket nem lehet kényszeríteni, a jogalkalmazás során a szülővel való kapcsolattartáshoz való jog, mint legfőbb/legjobb érdek nem jelenhet meg.

3.3 A gyermek identitáshoz való joga

A gyermek fejlődése érdekében szükséges mindkét szülő támogató szeretete, szükséges az, hogy a gyermek rokonait, családi gyökereit megismerje, identitását megőrizze. Különösen nehéz ez akkor, ha a szülők más országban, más kulturális közegben élnek. Becsült adatok szerint közel 7.000.000 uniós polgár él a hazájához képest másik tagállamban és a nemzetközi házasság felbontások száma az Unióban történő házasságok felbontásának 16%- át teszi ki.³³ A gyermek és a szülő kapcsolattartási joga arra szolgál ugyan, hogy a családi kapcsolatokat fenntartsa és a gyermek identitását ezáltal megőrizze, de a magyar bírói gyakorlatban is találunk olyan jogesetet³⁴, ahol a más kultúrába tartozó különélő szülő a gondozó szülő szerint, mint veszélyforrás jelenik meg és a bíróságnak a szülő és a gyermek jogainak érvényesülését összehangolva kell vizsgálni.

³¹ Hintalovon.hu, Gyakori kérdések felnőtteknek Különélő szülők problémái, láthatás, kapcsolattartás Kinek a joga a kapcsolattartás?

³² Hintalovon. hu, Általános tájékoztató kapcsolattartási ügyben, erőszak gyanúja esetén A védelem kötelezettsége számos formában érvényesülhet, attól függően, hogy milyen típusú erőszakról van szó: az erőszakot alkalmazó szülő tájékoztatása, figyelemfelhívás, pozitív (erőszakmentes) gyermeknevelési technikák megismertetése, elsajátítása•érzékenyítés az erőszak gyerekekre gyakorolt hatásáról, támogatás az erőszakot alkalmazó szülőnek a saját szülői szerepben való megerősödés (és ezzel párhuzamosan az erőszakmentes gyermeknevelés) érdekében, a bántalmazó, veszélyeztető helyzetek megszüntetése.

³³ A jogellenesen Magyarországra hozott gyermekek visszavitelével kapcsolatos eljárások vizsgálatára létrehozott joggyakorlat elemző csoport összefoglaló véleménye (2013.El.II.G.1/14.)

³⁴ Kúria Pfv. 20.165/2020/5. Házasság felbontása és járulékai, BH2004. 184.

A következő két, a Kúria által is elbírált jogesetben láthatjuk, az eljáró bíróságok és a Kúria- népképp eltérően mérlegelve- miképpen emelte ki a gyermek legfőbb érdekét döntése során. A jogesetek egyrészt a szülő kapcsolattartáshoz való jogának és a gyermek érdekeinek ütközését jelenítik meg, veszélyként felfogva a szülő eltérő állampolgárságát, másrészt érintik a gyermek identitásához, családi gyökereinek, családi kultúrájának megismeréséhez való jogát is, míg a második döntés érdekes megállapításokat tesz a felróhatóság körében.^{35 36}

Az egyik ügyben a külföldi állampolgárságú, de Magyarországon élő szülő külföldön történő kapcsolattartásának kérdése körében a Legfelsőbb Bíróság kimondta³⁷, hogy keresztény hagyományokhoz kapcsolódó két- vagy többnapos ünnepek esetén az időszakos kapcsolattartás biztosításának elsődleges célja az, hogy a szülők a munkaszüneti napokon megközelítően azonos időt tölthessenek a gyermekükkel, ami független a vallási hovatartozásuktól. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint a kapcsolattartás célja, hogy a gyermek és a szülő, valamint a más kapcsolattartásra jogosult közeli hozzátartozó közötti családi kapcsolatot fenntartsa, továbbá az arra jogosult szülő a gyermek nevelését, fejlődését folyamatosan figyelemmel kísérje, tőle telhetően elősegítse.³⁸ Az időszakos kapcsolattartási forma keretében az ún. kétnapos, tehát a karácsonyi, húsvéti és pünkösti ünnepek kivétel nélkül a keresztény hagyományokhoz kapcsolódnak. A kapcsolattartás jogszabályi célja azonban a kétnapos ünnepek esetében nem elsősorban a közös vallás-gyakorlás lehetőségének, hanem kizárólag a gyermek és a szülő közötti családi kapcsolat fenntartásának a biztosítása, valamint az iskolai és munkaszüneti napoknak a szülők közötti megközelítőleg azonos arányú felosztása. Erre tekintettel a keresztény vallási hagyományokat követő munkaszüneti napokon történő időszakos kapcsolattartás lehetősége a gyermeket és a szülőt arra való tekintet nélkül illeti meg, hogy a vallását külsőségekben is megnyilvánuló módon gyakorolja-e vagy sem. A gyermeknek joga van származása, vér szerinti családjá megismeréséhez és a kapcsolattartáshoz, valamint ahhoz is, hogy mindkét szülőjével kapcsolatot tartson abban az esetben is, ha a szülők különböző államokban élnek. A gyermeknek ilyen

³⁵ BH.2004.184. Legfelsőbb Bíróság Pfv. II. 20.094/2002. sz.

³⁶ Kúria Pfv. 20.165/2020/5. Házasság felbontása és járulékai

³⁷ BH2004. 184.Legfelsőbb Bíróság Pfv. II. 20.094/2002. sz.

³⁸ 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 27. § (1) bekezdése

körülmények mellett is fontos érdeke fűződik édesapja szülőföldjének és az európai kultúrától eltérő, évezredes hagyományokkal rendelkező kultúrájának a megismeréséhez.³⁹

Egy másik jogesetben⁴⁰ a felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás a következő volt: A magyar állampolgár felperes és az algériai állampolgár, arab anyanyelvű alperes házastársak voltak, gyermekük született. Az alperes francia és angol nyelven beszélt, a felperessel közös kommunikációs nyelvük az angol volt. A felperes keresetében a házasság felbontása mellett - többek között - azt kérte, hogy a bíróság a folyamatos és időszakos kapcsolattartást kizárólag a gyermek mindenkori lakóhelyén, az elvitel joga nélkül szabályozza. Indokai szerint az alperes munkaviszonya miatt kevés időt töltött Magyarországon, a gyermek neveléséből és gondozásából időszakosan és eseti jelleggel vett részt, a gyermek és közte nem alakult ki bizalmi viszony. Hivatkozott az alperes és a gyermek közötti kommunikáció hiányára: a gyermek arabul, illetve angol nyelven nem beszél, az alperes pedig nem tud olyan szinten magyarul, hogy a gyermek magyar nyelven kinyilvánított szükségleteit, igényeit megértse. A felperes utalt annak veszélyére, hogy az alperes a gyermeket a hazájába viszi, ahonnan nincs jogi lehetőség a visszahozatalra. Az alperes a kapcsolattartás tekintetében a gyermek életkora előrehaladásával a fokozatosság elve alapján az elvitellel megvalósuló kapcsolattartási szabályozást kérte. Időszaki kapcsolattartásként pedig minden páratlan évben - a konkrét megállapodásuknak megfelelő időpontban - a gyermeket öt napra Algériába elvihesse. Visszautasította a felperesnek az elvitellel történő szabályozás mellőzésére előadott okfejtését.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felek házasságát felbontotta és az alperest a kapcsolattartásra a felperes lakóhelyén, az elvitelt mellőzve jogosította fel. Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a felülvizsgálattal érintett körben megváltoztatta. A másodfokú bíróság döntésében hivatkozott arra, hogy a kapcsolattartás célja a gyermek és a kapcsolattartás jogosultja közötti kapcsolat fenntartása, hogy a különélő szülő a gyermek

³⁹ A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 7. §-ának (4) és (5) bekezdése - a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett Egyezmény 9. cikkének 3. pontjában foglaltakkal összhangban

⁴⁰ Kúria Pfv. 20.165/2020/5. Házasság felbontása és járulékai

nevelését, fejlődését folyamatosan figyelemmel tudja kísérni és tőle telhetően segítse.⁴¹ Jogi érvelésként hivatkozott Ptk. 4:2. § (1) bekezdésére, amely alapvető elvül mondja ki a kiskorú gyermek jogai és érdekei védelmének elsődlegességét. A gyermek alapvető joga a különélő szülőjével való kapcsolattartás.⁴² Hivatkozott a Gyermek jogairól szóló, New Yorki Egyezményre is, a gyermek legfőbb érdekének figyelembevételére,⁴³ valamint a gyermeknek a különélő szülőjével megvalósuló személyes kapcsolatra és közvetlen érintkezésre vonatkozó alapvető jogára.⁴⁴ A másodfokú bíróság kimondta, hogy a nemzetközi és a belföldi szabályozás alapján az vélelmezendő, hogy a gyermek legfőbb érdeke a különélő szülővel való személyes és közvetlen érintkezés. Az alapjog kivételesen és csak akkor korlátozható, illetve vonható meg, ha a szülő felróható magatartása miatt a kapcsolattartás a gyermek érdekével ellentétes.⁴⁵ A másodfokú bíróság az elsőfokú bírósággal szemben a közös nyelv ismeretének hiányát nem minősítette a gyermek érdekével ellentétes veszélyhelyzetet megalapozó körülménynek. Leszögezte, a felperes és a gyermek eddig kialakított közös szokásai arra utalnak, hogy a felperes figyelmen kívül hagyja azt a tényt: a gyermeknek az alperes épp úgy a szülője, mint ő. A szülő-gyermek kötődés kialakulatlansága a nem megfelelő kapcsolattartás következménye és nem lehet a korlátozás indoka. A Kúria a vizsgált döntésében megjegyezte, hogy a magyar nyelvismeret hiánya nyilvánvalóan nem azonosítható a jogszabály szerinti felróható magatartással. Előfordulhat azonban olyan objektív helyzet, amikor felróható magatartás ugyan nem állapítható meg, a különélő szülő azonban a kapcsolattartás során mégsem képes közvetítő nélkül a gyermek felmerülő igényeit kielégíteni (pl. súlyos fizikai korlátozottság). Ebben a helyzetben az vizsgálendő, hogy a gyermeki érdek szempontjából biztosított-e az önálló ellátása, életkorára figyelemmel (pl. csecsemő) az igényei megfelelő kielégítése. A jelen jogvitában az eljáró bíróságok ilyen objektív körülménynek minősítették az alperes és a gyermek közötti verbális kommunikáció aktuális hiányát, a szabályozásra való kihatását azonban eltérően értékelték. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a gyermek és az alperes közötti kommunikáció hiánya felülírja az alperes kapcsolattartási alkalmasságát. A másodfokú bíróság ezzel szemben a kapcsolattartás alapjogi jellegéből kiindulva, a nyelvismeret aktuális hiányát nem tekintette

⁴¹ Gyer. 27. § (1) bekezdésére,

⁴² A Ptk. 4:178. § (1) bekezdése szerint

⁴³ 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény 3. cikk 1. pontjával

⁴⁴ 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény 9. cikk 1. és 3. pontjával

⁴⁵ Ptk. 4:184. §

olyan körülménynek, amely kizárja a fő szabály alkalmazását, a szülő-gyermek közötti kapcsolat elvitel jogával való megvalósulását. A gyermek életkora előrehaladásával a nyelvi kommunikáció nyilvánvalóan javul, a gyermek érdeke az, hogy (összhangban a kapcsolattartás céljával) a másik szülőjével a bensőséges érzelmi kapcsolata kialakuljon/fennmaradjon, megismerje édesapja eltérő kultúráját, nyelvét. A Kúria rámutatott a gondozó szülő felelősségére: a felperes az alperessel való kapcsolatot, a közös gyermeket annak tudatában vállalta, hogy kulturális gyökereik, nyelvük eltérő. Tisztában volt az alperes nyelvismeretével, de nem tett semmit annak érdekében, hogy a kislányt a közvetítő (angol) nyelvre megtanítsa. A gyermek érdeke, hogy mindkét szülője kultúráját, nyelvét megismerje.

3.4 A gyermek egészséghez való joga

Az Egyezményben részes államok elismerik a gyermeknek a lehető legjobb egészségi állapothoz való jogát, valamint, hogy orvosi ellátásban és gyógyító-nevelésben részesülhessen.⁴⁶ A kapcsolattartás joga és az egészséghez való jog esetleges ütközése nem a kapcsolattartás szabályozása, hanem annak végrehajtása során merült fel. A Békéscsabai Járásbíróságon -de vélhetően ez országosan is jellemző- a kapcsolattartás végrehajtása körében számos ügy az új típusú koronavírus miatti veszélyhelyzet okán elmaradt kapcsolattartások végrehajtása miatt indult. Az ügyek alapját az adta, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtására irányuló nemperes eljárásban a végrehajtás iránti kérelemmel szemben a kérelmezett azzal védekezett, hogy a járványveszély miatt nem adta át a gyermeket kapcsolattartásra a különélő szülőnek, a kérelmező különélő szülő szerint pedig ezzel a gondozó szülő megszegte a határozatban foglaltakat. Az ügyben két ellentétes álláspont alakult ki. Az egyik álláspont szerint a veszélyhelyzetre hivatkozás önmagában nem elégséges ahhoz, hogy a kérelem - felróhatóság hiányában - elutasítható legyen. Az érvelés azon alapult, hogy a veszélyhelyzet⁴⁷ köztudomású tény, azt a bíróság figyelembe veszi akkor is, ha a felek nem hivatkoznak rá. Azonban az elrendelt kijárási korlátozás⁴⁸ alól mentesülni csak alapos okkal lehet. Ilyen alapos ok a „szülői jogok és

⁴⁶ 1991. évi LXIV. törvénnyel kihirdetett, a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény 24. cikk 1. pontja

⁴⁷ A veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet 1. §-a

⁴⁸ A kijárási korlátozásról szóló 71/2020. (III. 27.) Korm. rendelet 3. §

kötelezettségek gyakorlása”⁴⁹, azaz a kijárási korlátozás nem akadályozhatja a gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolattartást. Elsődlegesen a szülők közötti megegyezés alapján történik ebben az esetben is a kapcsolattartási jog gyakorlása, de mindenképpen szükséges a kérelmezett és a nyilatkozatának beszerzése a saját életkörülményeire, egészségi állapotára. Amennyiben a kérelmezett a nyilatkozatában a veszélyhelyzetre nem hivatkozik, nem lehetséges a kérelmet a hivatalból figyelembe vett veszélyhelyzetre hivatkozással elutasítani, azt az általános szabályok szerint kell elbírálni. A kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti eljárásokban a bíróság ugyan a felróhatóság vizsgálata körében hivatalból folytathat le bizonyítást, azonban az nem terjedhet ki olyan tényekre, amelyekre egyik fél sem hivatkozik. Amennyiben a gondozó szülő kizárólag a veszélyhelyzetre hivatkozással nem adta át a gyermeket a jogosultnak, az fokozott méltányolható körülményként vehető figyelembe. E körben a gyermek legfőbb érdekeire figyelemmel kell lenni. A másik álláspont ezzel szemben a veszélyhelyzetre hivatkozást önmagában elegendőnek tartotta arra, hogy a felróhatóság hiánya megállapítható legyen.

A kérdéssel az Alkotmánybíróság is foglalkozott.⁵⁰ Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben a Solymáron lakó indítványozó édesapa kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtása iránti kérelmet terjesztett elő a bíróságon, miután a Pakszon lakó édesanyja a koronavírus-helyzetre hivatkozással nem adta át hétvégi kapcsolattartásra közös, óvodáskorú gyermeküket. A Paksi Járásbíróság megállapította, hogy a kérelmezett anya a kapcsolattartásról szóló határozatba foglalt kötelezettségét megszegte, azonban úgy ítélte meg, hogy ez „a kérelmezettnek nem felróható, döntése a gyermek érdekeit szolgálta” és a kérelmet elutasította. A bíróság döntését a köztudomású veszélyhelyzetre hivatkozással hozta meg. Az indítványozó fellebbezése alapján eljáró Szekszárdi Törvényszék az elsőfokú döntést helybenhagyta. Indokolása szerint a kapcsolattartásról rendelkező határozat fényében egyértelmű, hogy az apának fel nem róható elmaradás esetén a kapcsolattartás pótlásának van helye, tehát a kapcsolattartás elmaradásával a gyermeket és a kapcsolattartásra jogosult szülőt érdeksérelem ugyan éri, de orvosolhatatlan jogsérelem nem. Az indítványozó ezt

⁴⁹ A kijárási korlátozásról szóló 71/2020. (III. 27.) Korm. rendelet 4. § (1) bekezdés t) pontja

⁵⁰ 3067/2021. (II. 24.) AB határozat bírói döntés megsemmisítéséről

követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítványt az Alkotmánybíróság befogadta és megalapozottnak találta. Az Alkotmánybíróság kimondta, kétpólusú jogról van szó, amelynek egyik pólusán a gyermek, a másikon a szülő áll. A szülői státuszt nem szünteti meg a szülők életközösségének a megszűnése -, és a „családi élet” sem feltétlenül a gyermek napi gondozását jelenti csupán. Alkotmányjogi értelemben a gyermek és a különélő szülő kapcsolata is a családi élet fogalma alá esik, és védelemben részesül. A családi gondoskodás és védelem szempontjából nemcsak az együtt élő, hanem a különélő szülővel való zavartalan érintkezésnek is alapvető jelentősége van. A szülők életközösségének a megszűnése nem változtat azon, hogy a gyermek egészséges fejlődése szempontjából meghatározó a szülők együttes jelenléte és támogatása, az, hogy a gyermek mindkét - gondozó és különélő - szülőjét maga mellett tudhassa, rájuk számíthasson, és mindkettőjüktől megkapja a fejlődéséhez szükséges védelmet és gondoskodást (kivéve, ha ez valamilyen ok miatt nem áll az érdekében).

Az Alkotmánybíróság egyértelművé tette azt, hogy koronavírus-járvány és az emiatt hozott járványügyi intézkedések általánosságban nem lehetetleníthetik el a szülők és a gyermekeik közötti személyes és közvetlen kapcsolatot. A kiskorú gyermek és a szülő közvetlen kapcsolatának fenntarthatósága különleges jogrend idején is az emberi kapcsolatok közötti olyan minimumot jelent, amelyre nem vonatkozik az ún. társadalmi távolságtartás (social distancing) követelménye, és ez éppúgy igaz az együtt élő, mint a különélő szülő viszonylatában. A járványhelyzet bizonyos esetben befolyásolhatja - alternatív kapcsolattartási eszközökre korlátozhatja - a kapcsolattartást. Ez elsősorban akkor merülhet fel, ha konkrét járványügyi intézkedésre kerül sor, mert például a gyermek vagy a szülő megbetegszik vagy karanténba kerül, továbbá, ha a személyes kapcsolattartás - az érintettek egészségi állapotára, a kapcsolattartáshoz szükséges utazás módjára, időtartamára, a felek személyes körülményeire tekintettel - objektív megítélés szerint különleges, azonosítható egészségügyi kockázattal járna, és nem teszik meg a szükséges óvintézkedéseket.

4. Összegzés

A családjogi jogviszonyokba való beavatkozás empátiát, szakértelmet és különös odafigyelést igényel. A döntés mindig nehéz, akkor is, ha a jogvitában döntő szakember objektív tud maradni és a gyermek legfőbb/legjobb érdekének, mint vezérfonalnak meghatározása során a saját személyiségét, magánjellegű gondolatait távol tudja tartani az ügytől. A gyermek jogainak érvényesülése elbukhat azon, hogy a szülők közt látszólag egyezség van, elbukhat azon, hogy ez a legfőbb/legjobb érdek nem megfelelően kerül meghatározásra, mint például a veszélyhelyzet akként való értékelése, hogy az önmagában elég arra, hogy a gyermek kapcsolata a különélő szülővel megszakadjon, az egészséghez való jog túlértékelése miatt. A magyar jogi környezet megfelelő, a szakembereket pedig képezni kell akár sok-sok jogeset ismertetésén át arra, hogy kikopjon a köztudatból az, hogy a válással az egyik szülő már nem szülő és jogai csak a gondozó szülőnek vannak. A szülőknek pedig gyakorolni kell a tolerancia erényét, az önmagukba-nézést akkor, mikor a különélő szülővel való kapcsolattartást akadályozzák vagy lekicsinylik, akár a szülő már nem kívánt személye, akár a másik család vélt vagy valós hiányosságai miatt. Ez utóbbi nehéz feladat, mert szülő bárki lehet és jelenleg nincs olyan tanfolyam, vagy fórum, ahol erre a szerepre bárki is felkészítést kaphatna.

Rövidítések jegyzéke

Ptk. - a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

Btk. - a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény

CSJK. - a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény Negyedik Könyve

Csjt. - a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény

Gyer. - a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.)

Korm. rendelet

Gyermekjogi Egyezmény 1991. évi LXIV. törvény a Gyermek jogairól szóló, New Yorkban, 1989.

november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről

Gyvt. - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény

Nptv. - a bírósági polgári nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról, valamint egyes bírósági nemperes eljárásokról szóló 2017. évi CXVIII. törvény

Pp. - a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény